

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Natuur(vriende)lijke Maasoever

Tips voor de recreatievaart

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

Rijkswaterstaat werkt langs de Maas al geruime tijd aan het realiseren van natuur(vriende)lijke oevers. Daarmee herstelt het leefgebied van planten en dieren langs de rivier. Ook krijgt de Maas bij hoogwater meer ruimte om het water af te voeren. Met de nieuwe inrichting verdwijnt de rechte, kanaalachtige, oeverlijn. Daarvoor in de plaats komt een grilliger oeverlijn. Wat betekent dit voor u als recreatievaarder?

Belangrijk om te weten is dat het vaarwater niet smaller of breder wordt. Met andere woorden: er is nog net zoveel plaats om te varen als voorheen. Dat neemt niet weg dat het voor schippers lastiger kan zijn om zich te oriënteren. Om ook in de nieuwe situatie de juiste plaats in het vaarwater te vinden, markeert Rijkswaterstaat de vaarweg.

Oevers met bescherming tegen afkalving (met stenen bestorting)

Bij deze oevers dient de waterrecreant ongeveer op 10 tot 15 meter afstand van de oever of bakenlijn te varen. De bakens op de oever geven de begrenzing van de vaarweg aan in geval van hoogwater.

Natuur(vriende)lijke oevers

Bij deze oevers zijn in het water bakens geplaatst op de windwaterlijn van de voormalige oever. Ook hier dient de waterrecreant op ongeveer 10 tot 15 meter afstand van de bakenlijn te varen.

Boeien

Soms voldoen bakens niet en is het noodzakelijk de vaarweg te markeren met boeien. Deze komen voor bij zowel ontstane als

bestende oevers. De waterrecreant dient de boeien op minimaal 5 meter afstand te passeren. Bakens en boeien aan de rechteroever hebben een rode kleur en zijn stompvormig. Aan linkeroever zijn zij groen en spitsvormig.

Ondiepe zone buiten de bebakening

Het water tussen de oever en de bakens of boeien is per definitie ondiep en ongelijkmatig. Daar is de bevaarbaarheid dan ook niet gegarandeerd. Pas ook op voor stenen onder water. Zelfs als er boven water geen stenen meer te zien zijn en zich een zandstrandje heeft gevormd, kan er in de oeverzone onder water wel degelijk nog bestorting liggen. Ook zijn er locaties waar onder water parallel aan de rivier - als een soort golfbreker - een vooroever of langsdam is aangelegd. Deze is bij normale of hoge waterstanden niet te zien

De belangrijkste tips:

- Geef beroepsvaart de ruimte door niet in het midden van het vaarwater te varen: houd stuurboordwal en vaar zo veel als mogelijk 10 tot 15 meter uit de oever of de bakens en 5 meter uit de boeien.
- Vaar in het gemarkeerde vaarwater; daar is de diepgang gegarandeerd voldoende.
- Voor de zone tussen de wal en bakens/boeien is de bevaarbaarheid niet gegarandeerd; het is er ondiep of er liggen stenen onder water. Hier varen gebeurt dus op eigen risico.

vanaf de boot. Dergelijke constructies liggen bijvoorbeeld bij Heijen en bij Balgoij aan de rechteroever. Op deze dammen staan bakens. Toch komt het voor dat recreatieve schippers hier de ondiepe zone tussen de wal en de bakens invaren en schade aan hun vaartuig oplopen. Houd op die plek bakens en/of boeien dus altijd ruim aan stuurboordzijde.

Natuurlijke oevers

Veel van het natuurlijke leefgebied van flora en fauna langs de Maas is verloren gegaan door het aanleggen van stuwen en sluzen, rechttrekken van de rivier en in steen zetten van de oevers. Diverse plant- en diersoorten zijn verdwenen. Daarom neemt Rijkswaterstaat samen met andere waterbeheerders maatregelen om deze leefgebieden te herstellen. Door bij de oevers de verdedigingsstenen geheel of gedeeltelijk weg te halen, kan weer erosie (afkalving) en sedimentatie (aanzanding) optreden. Gaandeweg ontstaat een oever met ondiep water en zandstrandjes die aantrekkelijk is voor planten, vissen en klein waterleven.

Drie in één

Een gezond ecologisch systeem helpt op zijn beurt het water schoon te houden; waterplanten zorgen voor zuurstof en filteren stoffen als fosfaten en stikstof uit het water, zodat bijvoorbeeld (blauw)algen zich daar niet meer mee kunnen voeden. Ook komen waardevolle steilwanden terug voor de ijsvogel en oeverwaluw om in te nestelen. Doordat de Maas minder strak in haar jasje komt te zitten, is er tevens meer ruimte om het water af te voeren bij hoogwater.

Beheerste erosie

In de loop van de tijd neemt de intensiteit van de erosie af en bereikt de oever een evenwichtstoestand. Soms vraagt de plaatselijke situatie om beperking van overmatige erosie. Omdat zich bijvoorbeeld op korte afstand een dijk of weg bevindt, of omdat de vaarweg door inwerking van stroming van plaats zou kunnen

veranderen. In dat geval laat Rijkswaterstaat vaak stenen onder water liggen om de afkalving te beheersen, zoals bij scherpe buitenbochten.

Natuurvriendelijke oevers

Waar een natuurlijke oever niet mogelijk is, wordt de beschikbare oeverstrook vaak onder een flauwe helling afgegraven, zodat toch de gewenste zone met ondiep water ontstaat. Dan spreken we over een natuurvriendelijke oever. Ook oevers met een geul of vooroever rekenen we hiertoe.

Geulen

Verder legt Rijkswaterstaat op diverse plekken langs de Maas ondiepe geulen aan om de rivier aantrekkelijker te maken voor flora en fauna, vaak gecombineerd met verbetering van de hoogwaterveiligheid. Zo zijn bij Batenburg in de gemeente Wijchen en bij Keent nabij Ravenstein de gedempte rivierarmen weer in ere hersteld. Ook de Hemelrijkse Waard bij Lith ondergaat momenteel een ware metamorfose, met onder meer een nieuwe 3 km lange nevengeul. Bij Maastricht, Maasbommel, Well-Aijen en 's-Hertogenbosch komen eveneens geulen te liggen. Vaak wordt de Maasoever zelf dan meegenomen bij de herinrichting. In dat geval gelden voor de recreatievaart dezelfde tips en regels als bij andere locaties met natuur(vriende)lijke oevers: de geulen zijn ondiep en niet bevaarbaar!

Uitvoering in etappes

Al deze werkzaamheden maken onderdeel uit van het takenpakket van Nederland om te zorgen voor ecologisch gezond en chemisch schoon water. Daarover zijn onder de noemer Kaderrichtlijn Water in de Europese Unie bindende afspraken gemaakt. De uitvoering gebeurt niet in één keer, maar in verschillende etappes. Eind 2012 is het eerste pakket van 36 km aan natuur(vriende)lijke oevers – verspreid over meerdere kleinere trajecten in Limburg, Noord-Brabant en Gelderland – opgeleverd. In de periode 2015-2016 zijn drie verschillende aannemers volop aan het werk langs de Maas. Het programma loopt nog door tot 2027.

Meer weten?

Kijk op www.rijkswaterstaat.nl/maasoevers en www.varendoejesamen.nl of bel gratis 0800-8002.

